

ความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุ และบุคคลภายนอก ในกรณีสมัครใจร่วมกันเสพเมถุน¹

ภควัฒน์ ทองมาก²

จากการศึกษาความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุและบุคคลภายนอกในกรณีสมัครใจร่วมกันเสพเมถุน พบว่า พระภิกษุในทางพระพุทธศาสนาถือเป็นผู้ดำรงสมณเพศตามหลักพระธรรมวินัย และเป็นที่ยอมรับนับถือของพุทธศาสนิกชน โดยมีสถานะทางสังคมในฐานะนักบวช และถือเป็นบุคคลสถานะพิเศษที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระธรรมวินัยตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ การดำรงตนของพระภิกษุจึงต้องอยู่ภายใต้หลักศีลธรรมอันเคร่งครัด ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า เรื่องราวของพระภิกษุที่เกี่ยวกับการประพฤติผิดพระธรรมวินัยร้ายแรงได้ถูกนำเสนอต่อสาธารณะมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีพระเสพเมถุน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้เกิดการตั้งคำถามถึงบทบาท และการประพฤติของสถาบันสงฆ์ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อศาสนา การเสพเมถุน ถือเป็น 1 ในอาบัติ 4 ข้อ ของปาราชิก “อาบัติปาราชิก” ซึ่งเป็นความผิดขั้นร้ายแรงในพระธรรมวินัย ที่มีผลให้ผู้กระทำได้พ้นจากความเป็นพระภิกษุโดยทันทีที่กระทำผิดสำเร็จ อาทิ เสพเมถุน ลักขโมย ชำมนุญย์ อวดอุตริมนุสสรณ ที่ไม่มีในตน การเสพเมถุน การกระทำดังกล่าวในเชิงพระวินัยจะถือเป็นอาบัติสูงสุด

แต่เมื่อพิจารณาในแง่กฎหมายของรัฐ ปัญหาประการแรก กลับปรากฏว่า พระภิกษุอยู่ภายใต้การกำกับดูแลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่ง มาตรา 26 บัญญัติว่า พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีความฉ้อฉลถึงที่สุดให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น บทบัญญัตินี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากฎหมายของรัฐมุ่งหมายให้กลไกการปกครองสงฆ์ และพระธรรมวินัยเป็นเครื่องมือหลักในการจัดการกับพระภิกษุที่ฝ่าฝืนศีลธรรม โดยผลทางกฎหมายจะจำกัดอยู่เพียงการ “สึกออกจากสมณเพศ” ภายในเวลาที่กำหนดเท่านั้น โดยมีได้บัญญัติให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดต้องรับโทษอาญา แต่อย่างไร

เมื่อพิจารณาร่วมกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา หากพระภิกษุร่วมเสพเมถุนกับบุคคลภายนอกด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย และคู่กรณีบรรลุนิติภาวะแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตาม มาตรา 276 (ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา) หรือ มาตรา 277 (ความผิดฐานกระทำต่อผู้เยาว์)

---

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุ และบุคคลภายนอกในกรณีสมัครใจร่วมกันเสพเมถุน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มณฑิลา รักคิณ และคณะกรรมการสอบคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา โชติมานนท์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เนื่องจากมิใช่การล่วงละเมิดโดยปราศจากความยินยอม และไม่ใช่อำนาจกระทำต่อผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ดังนั้น การแสพเมณ โดยสมัครใจดังกล่าวจะไม่ก่อให้เกิดความผิดอาญา พระภิกษุจึงต้องรับโทษเฉพาะในทางพระวินัยตาม มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

ปัญหาประการที่สอง ในส่วนของบุคคลภายนอก ที่สมัครใจร่วมแสพเมณกับพระภิกษุ แม้จะเป็นการกระทำที่สังคมมองว่าเป็นการบ่อนทำลายศีลธรรม และศรัทธาของประชาชน แต่เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาญาแล้ว กลับไม่สามารถเอาผิดได้ โดยเฉพาะ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดโดยประการใด ๆ แก้วัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรานี้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองวัตถุทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป ศาสนสถาน หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ไม่ครอบคลุมถึงการกระทำของบุคคลภายนอกที่ร่วมประพฤดิแสพเมณกับพระภิกษุโดยสมัครใจ แม้พฤติกรรมดังกล่าวจะกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระภิกษุ และบ่อนทำลายความศรัทธาของสาธารณชน แต่บุคคลภายนอก ก็ไม่ต้องรับผิดทางอาญา เพราะไม่ได้เข้าลักษณะความผิดตามมาตรา 206 การตีความในปัจจุบันจึงจำกัดเพียง “การเหยียดหยามศาสนา” มิใช่ “การร่วมประพฤดิที่บ่อนทำลายสถาบันสงฆ์” ส่งผลให้บุคคลภายนอกพ้นผิดทางอาญาโดยสิ้นเชิง

นอกจากนี้ตามหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายซึ่งตรงกับหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege หรือ No crime no punishment without law)” หลักการดังกล่าวจึงเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้การกระทำของพระภิกษุในการแสพเมณ แม้เป็นการกระทำที่ขัดต่อพระวินัย และศีลธรรมอย่างร้ายแรง ก็ไม่สามารถนำมาลงโทษทางอาญาได้โดยตรง เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิด

การที่กฎหมายมิได้บัญญัติความผิดไว้ทั้งต่อพระภิกษุ และบุคคลภายนอกในกรณีดังกล่าว ทำให้เกิดข้อถกเถียงว่าการกระทำเช่นนี้ ควรถือว่าเป็นเพียงการละเมิดพระธรรมวินัย และปล่อยให้เป็นเรื่องของคณะสงฆ์จัดการภายใน หรือควรมีการตรากฎหมายกำหนดความผิดกับฆราวาส หรือสภาที่ร่วมแสพเมณกับพระภิกษุไว้โดยเฉพาะเพื่อคุ้มครองพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ เนื่องจากพระภิกษุเป็นบุคคลที่สังคมยกย่องและคาดหวังให้ประพฤดิตนเป็นแบบอย่าง การกระทำที่ขัดต่อสมณเพศย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมในวงกว้าง

ดังนั้น ปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงกฎหมาย และในเชิงสังคม เพราะสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับศีลธรรมอันดี และหลักศาสนา อีกทั้ง ยังแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของกฎหมายที่มีอาจครอบคลุมพฤติกรรมที่สังคมส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสมได้ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็เป็น การทดสอบขอบเขตการใช้มาตรการทางอาญาว่าควรเข้าไปควบคุมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และศีลธรรมเพียงใด เพื่อมิให้กระทบต่อหลักการคุ้มครองเสรีภาพส่วนบุคคล และหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมาย

จากการศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญากรณี พระภิกษุเสพเมถุน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

บทวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าแนวคิดทางกฎหมายของประเทศลาว มีความแตกต่างจากประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยมาตรา 266 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวได้บัญญัติให้การมีเพศสัมพันธ์ของผู้ทรงสมณเพศเป็นความผิดทางอาญา โดยตรงโดยไม่คำนึงว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้น โดยความสมัครใจของกลุ่มกรณีหรือไม่ หลักการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายลาวให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศีลพรหมจรรย์และสถานะของสมณเพศ ในฐานะศูนย์รวมศรัทธาของสังคมเหนือเสรีภาพในการตัดสินใจทางเพศของปัจเจกบุคคล โดยถือว่า ความยินยอมไม่อาจตัดความเป็นความผิดได้ เมื่อผู้กระทำมีสถานะเป็นผู้ทรงสมณเพศ ซึ่งเป็นการใช้ กฎหมายอาญาของรัฐเข้าไปคุ้มครองสมณเพศโดยตรงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและจารีตประเพณีอันดีงาม ของชาติ

ในขณะที่ประเทศศรีลังกา แม้กฎหมายอาญาจะมีได้บัญญัติความผิดที่มุ่งเฉพาะต่อพระภิกษุ เช่นเดียวกับประเทศลาว แต่กลับเลือกใช้บทบัญญัติทางอาญาทั่วไปที่มุ่งคุ้มครองศีลธรรมสาธารณะบังคับใช้ กับบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคกล่าวคือ หากการกระทำทางเพศของพระภิกษุเข้าลักษณะเป็นการกระทำ อนาจารอย่างร้ายแรงตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 365A พระภิกษุดังกล่าวย่อมต้องรับผิดทางอาญา ในฐานะพลเมืองของรัฐ โดยไม่จำเป็นต้องลาสิกขาก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ขณะที่ ความรับผิดตามพระธรรมวินัยยังคงดำเนินควบคู่กันไปในระบบศาสนจักร แสดงให้เห็นถึงแนวคิด การควบคุมพฤติกรรมที่กระทบต่อศีลธรรมสาธารณะผ่านกลไกของรัฐ โดยไม่ให้สถานะทางศาสนาเป็น เหตุแห่งการยกเว้นความรับผิดทางอาญา

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาไทยจะเห็นได้ว่า กฎหมายไทยให้น้ำหนักกับหลัก ความยินยอมและเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสำคัญส่งผลให้การเสพเมถุนของพระภิกษุโดยความสมัครใจ ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดทางอาญาและปล่อยให้เป็นเรื่องของพระธรรมวินัยเพียงอย่างเดียว แนวทางดังกล่าว แตกต่างจากกฎหมายลาวซึ่งใช้กฎหมายอาญาคู่ครองสมณเพศโดยตรงและกฎหมายศรีลังกา ซึ่งใช้ บทบัญญัติอาญาทั่วไปคุ้มครองศีลธรรมสาธารณะการเปรียบเทียบนี้ จึงสะท้อนให้เห็นว่าช่องว่าง ในกฎหมายไทยมิได้เกิดจากความบกพร่องของโครงสร้างกฎหมายเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นผลจาก การเลือกแนวคิดเชิงนโยบายของรัฐที่ให้ลำดับความสำคัญต่อสิทธิปัจเจกบุคคลมากกว่าการคุ้มครองศรัทธา สาธารณะและการที่บุคคลภายนอกไม่ต้องรับผิด ในกรณีนี้จึงเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาปรับสมดุลเพื่อให้ กฎหมายไทยสามารถคุ้มครองศาสนาและศีลธรรมสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบท ของสังคมไทยในปัจจุบัน

การวิเคราะห์สถานะความรับผิดของบุคคลภายนอกตามกฎหมายเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่า ประเทศลาวมีแนวคิดที่เข้มงวดกว่าประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยมาตรา 266 แห่งประมวล กฎหมายอาญาของประเทศลาวได้บัญญัติให้ บุคคลภายนอกซึ่งมีการกระทำทางเพศกับผู้ทรงสมณเพศต้อง

รับผิดชอบทางอาญาเช่นเดียวกับพระภิกษุ ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือไม่ก็ตาม หลักการดังกล่าวสะท้อนแนวคิดของกฎหมายลาวที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศีลธรรมสาธารณะและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันศาสนาในฐานะคุณค่าพื้นฐานของสังคม โดยถือว่าการรักษาศรัทธาต่อสมณเพศเป็นภาระร่วมของบุคคลทุกฝ่ายและความยินยอมไม่อาจใช้เป็นเหตุยกเว้นความผิดได้ เมื่อการกระทำกระทบต่อคุณค่าทางศีลธรรมที่รัฐเห็นว่าสำคัญต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

ในทางตรงกันข้ามกฎหมายของประเทศศรีลังกาไม่ได้บัญญัติความผิดที่มุ่งเฉพาะต่อบุคคลภายนอกซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเพศกับพระภิกษุ หากแต่เลือกใช้บทบัญญัติทางอาญาทั่วไปที่คุ้มครองศีลธรรมสาธารณะบังคับใช้กับบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคโดยเฉพาะบทบัญญัติตามมาตรา 365A ซึ่งกำหนดความผิดเกี่ยวกับการกระทำอนาจารอย่างร้ายแรงบุคคลภายนอกจะต้องรับผิดชอบทางอาญาที่ต่อเมื่อการกระทำมีลักษณะเข้าข่ายความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าว โดยไม่พิจารณาสถานะทางศาสนาของกลุ่มเป็นองค์ประกอบแห่งความผิด ทั้งนี้ความยินยอมของกลุ่มมิใช่เหตุยกเว้นความรับผิดชอบเนื่องจากกฎหมายศรีลังกาคุ้มครองศีลธรรมสาธารณะและป้องกันการละเมิดทางเพศที่มีความร้ายแรงมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมทางศาสนาโดยตรง

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศลาวและประเทศศรีลังกามีจุดร่วมสำคัญคือ ไม่ยอมรับความยินยอมของกลุ่มเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชอบทางอาญา หากการกระทำถูกประเมินว่ากระทบต่อศีลธรรมสาธารณะหรือศรัทธาของสังคม อย่างไรก็ตามแนวทางของทั้งสองประเทศแตกต่างกันในระดับของการแทรกแซงของรัฐ โดยกฎหมายลาวกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลภายนอกไว้อย่างชัดเจนและเป็นความผิดเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงลักษณะหรือระดับความร้ายแรงของการกระทำ ในขณะที่กฎหมายศรีลังกาจำกัดความรับผิดชอบไว้เฉพาะกรณีที่การกระทำเข้าลักษณะความผิดตามบทบัญญัติอาญาทั่วไป ความแตกต่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านโยบายทางกฎหมายของแต่ละรัฐมีการตีความบทบาทของบุคคลภายนอกแตกต่างกันระหว่างการมองว่าเป็นผู้ร่วมละเมิดศีลธรรมทางศาสนา โดยเฉพาะกับการมองว่าเป็นผู้กระทำความผิดทั่วไปภายใต้หลักศีลธรรมสาธารณะของรัฐซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่กฎหมายไทยควรนำมาพิจารณาเพื่ออุดช่องว่างในการคุ้มครองศรัทธาทางศาสนาต่อไป

จากการที่กฎหมายอาญาไทยในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติรองรับการลงโทษทางอาญาในกรณีพระภิกษุเสพเมถุนกับบุคคลภายนอกโดยความยินยอม ส่งผลให้พฤติกรรมที่บ่อนทำลายศรัทธาของประชาชนและภาพลักษณ์สถาบันสงฆ์นี้ไม่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายบ้านเมือง ช่องว่างทางกฎหมายดังกล่าวจึงควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้กฎหมายทำหน้าที่คุ้มครองประโชชน์สาธารณะได้อย่างครบถ้วน โดยมีข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุ ในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เห็นควรกำหนดให้การเสพเมถุนของพระภิกษุเป็นความผิดเฉพาะ โดยกำหนดบทลงโทษในระดับที่เหมาะสมและไม่รุนแรงเกินสมควร เนื่องจากการกระทำนี้มีได้ก่อให้เกิดผู้เสียหายโดยตรงในทางกายภาพ จึงเสนอให้กำหนดโทษปรับในอัตราตั้งแต่ 30,000 บาท ถึง 100,000 บาท และในกรณีที่มิใช่ชำระค่าปรับให้ใช้โทษกักขัง

แทนค่าปรับไม่เกิน 6 เดือน ทั้งนี้ ก่อนการบังคับใช้โทษทางอาญา ควรกำหนดให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศก่อน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายสอดคล้องกับสถานะของผู้กระทำ มาตรการดังกล่าวมุ่งเน้นการยับยั้งและป้องปรามในทางปฏิบัติโดยไม่ถึงขั้นใช้โทษจำคุกโดยตรง และสามารถบังคับใช้ควบคู่กับโทษทางพระธรรมวินัยได้ โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลไกทางกฎหมายกับกลไกทางศาสนา

2. ข้อเสนอแนะต่อความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลภายนอก สำหรับบุคคลภายนอกที่สมัครใจร่วมเสพเมถุนกับพระภิกษุ เห็นควรกำหนดให้มีความรับผิดชอบทางอาญาเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในการกระทำผิด การไม่กำหนดบทลงโทษอาจทำให้พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นซ้ำ โดยขาดแรงยับยั้ง และไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคในการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่มีต่อประโยชน์สาธารณะ โดยเสนอให้กำหนดโทษปรับตั้งแต่ 50,000 บาท ถึง 200,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ การกำหนดโทษที่หลากหลายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกบทลงโทษที่เหมาะสมตามพฤติการณ์แห่งคดีเป็นรายกรณี เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพสาธารณะกับหลักความได้สัดส่วนของโทษทางอาญา

โดยสรุป ข้อเสนอแนะในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาทั้งต่อพระภิกษุและบุคคลภายนอกนี้มิได้มุ่งเน้นการลงโทษที่รุนแรงจนเกินกว่าเหตุ แต่เป็นกลไกสำคัญในการปิดช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้รัฐสามารถเข้าไปรักษาคุณค่าทางศีลธรรมและศรัทธาที่สำคัญต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557.

ศาลรัฐธรรมนูญ. *รัฐธรรมนูญกับหลักกฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังเป็นโทษ* [Online]. Available URL: https://occ_th.constitutionalcourt.or.th/article_detail/, 2568 (สิงหาคม, 3).

คณิต ฅ ฅกร. *กฎหมายอาญาทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2563.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 วรรคหนึ่ง.

ประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ (มาตรา 276 - 283/2).

Penal Code of Sri Lanka, Cap. 19, ss. 365-365A.

Penal Code of the Lao People's Democratic Republic, No. 13/NA (2017), s. 266.